

KONKLUSIONSRAPPORT // 2023

HDR AFFALDSANALYSE

**HOLD
DANMARK
RENT**

VIDEN OM
affald

VI ER LANGT FRA I MÅL

Udfordringen med henkastet affald på de offentlige arealer i Danmark står stadig stærkt i tiden, på trods af at både professionelle og frivillige kræfter gør en brav indsats ude i lokalområderne. Sammenligner vi med 2022, kan vi endnu engang melde om stigninger i de samlede mængder af optalt affald i årets analyse. Værst står det til med typerne af "småt" affald, som er mindre end et kreditkort, og særlige optællinger viser at de små nikotinposer bærer noget af skylden i den kategori.

Og gode råd er dyre, for meget tyder på at vi alle sammen simpelthen bare må gøre det endnu bedre, så vi kan få knækket den triste opadgående kurve, vi har set siden før Corona tiden. I den sammenhæng er det vigtigt at være opmærksom på at der findes ingen "one fits all".

Man er derimod nødt til at stille helt skarpt på målgruppen, typen af potentielt affald og ikke mindst det særlige sted, som er mest affaldsbelastet, hvis man ønsker en mærkbar og bæredygtig forandring.

For det sidste der må ske er, at vi mister håbet! Det er lige nu vi må holde fast i troen på, at det er muligt at vinde kampen mod skraldet, om vi så skal gøre det et stykke ad gangen. Og meget tyder på at der kommer medvind på cykelstien i ganske nær fremtid. Implementeringen af det udvidede producentansvar på plastprodukter vil med sikkerhed få os til at ryste posen og finde sammen om nye greb i den vigtige sags tjeneste.

Hold fast og vi skal sejre ☺

Anette Juul,
Direktør Hold Danmark Rent

GENERELLE TENDENSER

HOLD DANMARK RENT AFFALDSANALYSE 2023

Årets HDR Affaldsanalyse er blevet til i samarbejde med 32 kommuner jævnt fordelt geografisk og størrelsesmæssigt på tværs af landet. 2.560 målepunkter på 100 meter i længden er blevet gennemanalyseret, hvilket betyder at HDR's analyseteam har vandret mere end 256 kilometer i dyb koncentration med bøjet nakke og pennen til blokken. Aktiviteterne er foregået fra april til september og på alle hverdage i dagtimerne.

Her ses et samlet overblik over de vigtigste nøgletal fra årets analyse:

Affaldsmængderne stiger stadig:

I årets analyse er der blevet optalt 274.000 stykker affald på de samme målepunkter, hvor der i 2022 blev optalt 253.000. Der er dermed tale om en **samlet mængdestigning på 8%**. Opdeler man disse mængder i skod, småt og stort affald, ser vi at skod er optalt til 170.000 styk mod 167.000 i 2022, altså en meget svag stigning på 1,5%, hvilket svarer til et uændret niveau. Anderledes ser det ud med stort affald, hvor affaldsmængderne er steget med 21%, og småt affald, hvor affaldsmængderne er steget med 27%. Samlet set er småt og stort affald steget med 19.000 stykker affald på landsplan i forhold til 2022. Det er således stigningen i disse typer affald, der gør at de samlede mængder er svagt stigende.

Affaldet er ikke ligeligt fordelt:

Det er stadig vigtigt at pointere, at der findes langt flere lokaliteter i Danmark, som IKKE er udfordret af henkastet affald end det modsatte. Derfor er det hensigtsmæssigt at fokusere på de steder, som vejer tungt på vægtskålen. I dette års analyse er det **lokalitetstypen "Parkeringsplads", der ligger øverst på Top-5 listen** over steder med mest affald. Tilsammen er der optalt tæt ved 50% af affaldsmængderne på Top-5 lokaliteterne, hvilket er samme niveau som i 2022. Læs mere om Top-5 senere i denne rapport.

Hvilke typer af affald rammer typisk ikke skraldespanden?

Der er i sandhed stor variation i de typer af henkastet affald, som analyseteamet optæller ude på lokaliteterne. Men der er naturligvis også varianter, som er mere fremtrædende. I dette års Hall of Fame finder vi **nikotinposer, metalkapsler og dåseringe samt fødevareemballager, servietter og alle typer af plastfolier**. Særligt bekymrende er naturligvis stigningen i de store typer af affald, idet de er mere synlige og dermed nemt kan komme til at bidrage til Broken-window-effekten.

Et fokus på de kritiske lokaliteter:

Som udgangspunkt er Danmark et pænt og rent land. Men der er steder i det offentlige rum, hvor der er udfordringer med henkastet affald. De steder kalder vi Kritiske Lokaliteter og det er vores anbefaling, at kommunerne har en særlig opmærksomhed på netop disse steder. Mere end 80% af de kritiske eller delvist kritiske lokaliteter blev registreret på en by-lokalitet. Således findes der næsten ingen kritiske lokaliteter i naturen. På tværs af kommunegrupperne er der en markant forskel. I kommunegruppe A (små kommuner) er 14% af lokaliteterne kritiske. I kommunegruppe B (mellemstore) er 31% kritiske, mens der i kommunegruppen C (store kommuner) er optalt 43% lokaliteter med et kritisk niveau i renhold.

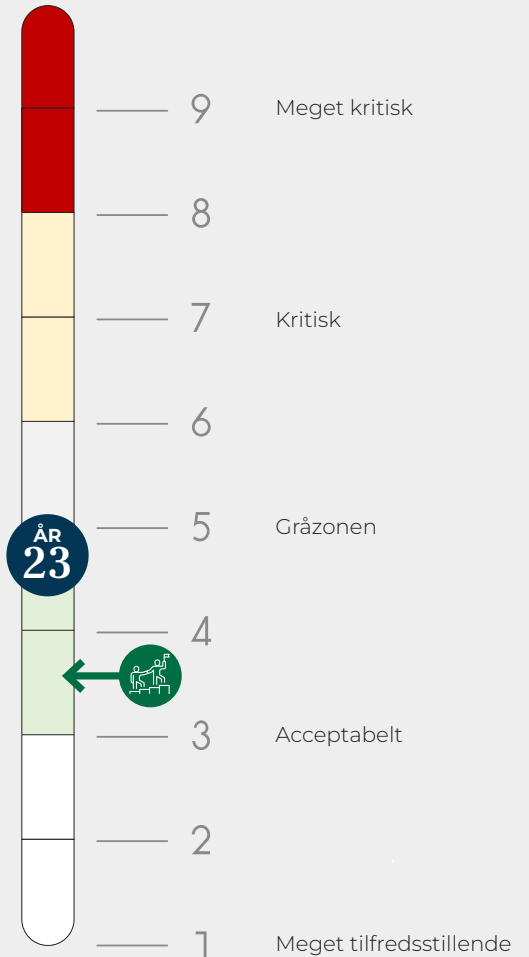
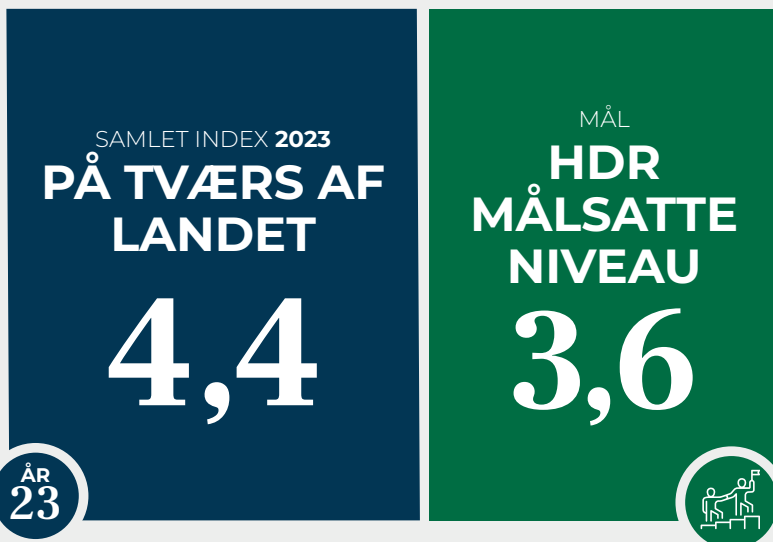

VI GØR STATUS

Samlet analyseresultat på tværs af landet

Når HDR Affaldsanalysen gennemføres på en lokalitet, så scores et indekstal, svarende til renhedsgraden. Indekstallet er objektivi og dannes på baggrund af mængden af henkastet affald optalt på stedet. Graderingen af indekstallet går fra 1.0 (meget rent) til 9.0 (meget kritisk). Kommunens samlede indekstal beregnes som et gennemsnit af indekstal fra alle analyserede lokaliteter - typisk 20. Indekstallet kan anvendes til at sammenligne kommunerne, dog er det vigtigt kun at lave sammenligningen indenfor kommunekategorien (A, B eller C). Således er HDR's Indeks en fælles referenceramme, som kan anvendes på nationalt plan til identificering af et givent målsat niveau.

Det samlede indekstal for 2023 er beregnet på baggrund af nøgletal fra 32 kommuner og er på 4,4 svarende til et acceptabelt niveau. Men sammenlignet med HDR's målsatte niveau er der stadig plads til forbedring

FLERE TENDENSERNE FOR

LANDET GENERELT I FORHOLD TIL UDBREDELSE OG TYPER AF AFFALD

Dykker vi længere ned i Affaldsanalyserne så finder vi flere interessante tendenser, som er værd at bide mærke i:

Koncentrationen af affald by contra land:

En høj intencitet af trafik og mennesker tilvejebringer mere henkastet affald. Dette er næsten desværre en selvfølge. Således er det gennemsnitlige indekstal for lokaliteter i byerne 5,0 - svarende til et Gråzone niveau. Men jo mindre kommunen er jo bedre indekstal. Og der er stor forskel på kommunerne. I de store kommuner (C) er indekstallet 5,9, i de mellemstore (B) er indekstallet 5,2 og i de små kommuner (A) er tallet 4,3.

Det tilsvarende gennemsnitlige indekstal for naturområderne er 3,4 svarende til et acceptabelt niveau, hvilket åbenlyst indikerer at indsatsen mod henkastet affald skal koncentres omkring de kritiske lokaliteter i og omkring byerne.

67 skod pr. 100 meter:

Analyseteamet har i alt optalt 274.000 stykker affald i årets analyse. 170.000 af disse stykker affald er skod. Og hvis man spredter dem jævnt ud over de 2.560 analyserede lokaliteter, så giver det i gennemsnit 67 skod pr. 100 meter.

Dog er der MEGET stor forskel på den konkrete spredning af skod pr. lokalitet. På rigtig mange naturlokaliteter optælles der ingen eller meget få skod, hvorimod på den bylokalitet, hvor der er optalt flest skod i årets analyse, var antallet 2.850 skod på 100 meter!

Vi skal holde øje med nikotinposerne!

I forbindelse med årets Affaldsanalyse blev der gennemført en særanalyse af affaldstypen nikotinposer. Formodningen er at netop denne type affald er stigende og derfor er det vigtigt at få konkrete tal at arbejde efter.

Analysen viser at nikotinposer udgør 5,1% af de samlede affaldsmængder i år og 24,6% af de samlede mængder af småt affald optalt i analysen. Dette er en væsentlig andel og noget som HDR vil holde øje med i de kommende år. Det er samtidig tal der kalder på en særligt indsats, men i den forbindelse skal det nævnes at nikotinposer ikke er omfattet af det udvidede producentansvar, som implementeres i disse år.

LOKATIONER I DET OFFENTLIGE RUM

Kategori type	Lokalitets-nummer	20 Lokalitetstyper (80 målepunkter)	Kategorigrupper:
Centrum	1	Torve og pladser	Kategorigruppe 1: Består af lokaliteter med en høj intensitet af trafik og mennesker
	2	Hovedgader og gågader	
	3	Sidegader	
	4	Parker og rekreative områder	
Trafik	5	Busstationer, togstationer og havne	
	6	Parkeringspladser i byområder	
	7	Hoved indfaldsvej	
	8	Lokal indfaldsvej	
Knodepunkter	9	Turistattraktioner og kultursteder	
	10	Skoler og gymnasier	
	11	Kontorhuse, sportsarenaer, hospitaler og universiteter	
	12	Indkøbscentre eller andre indkøbsområder	
Bolig	13	Tæt befolkede boligområder i indre by	Kategorigruppe 2: Intensiteten af trafik og mennesker er lav på disse lokaliteter.
	14	Socialt boligbyggeri	
	15	Villa- og rækkehusbebyggelse	
	16	Lokalt mindre boligområde (ikke ved de større byer)	
Natur	17	Naturområder og naturstier	
	18	Søer, å-løb og kanaler	
	19	Skove og rasteplasser	
	20	Strande og klitområder	

Ovenfor ses en oversigt over de 20 forskellige typer af steder i det offentlige rum, som er omfattet af en HDR Affaldsanalyse. Det er kommunen, som vælger adresserne på de enkelte typer af steder forud for den lokale analyse.

TOP 5

Følgende 5 typer af steder udgør Top-5 – over steder hvor der i årets analyse på landsplan er optalt mest affald.

På dette års Top-5 blev der optalt ca. 50% af de samlede affaldsmængder i analysen.

1

PARKERINGSPLADSER

Parkeringspladser omfatter alle parkeringsområder indenfor bygrænsen og alle parkeringsområder, hvor der er en direkte henvisning til parkering. Parallelle parkeringsområder på hovedveje og gader, hvor man parkerer på anviste skråparkerer er også defineret som parkeringspladser i byer.

2

INDKØBSCENTRE & INDKØBSOMRÅDER

Indkøbscentre og indkøbsområder omfatter de offentlige arealer ved de vigtigste detail- og handelscentre i byerne, som vil have en høj frekvens af trafik og mennesker. Undersøgelserne omfatter også bagveje, serviceveje og parkeringspladser ved centret. Denne type omfatter også lokale handelsområder uden for hovedbyen og byens centrale forretningsdistrikter.

3

LOKALE INDFALDSVEJE

Lokale indfaldsveje omfatter alle mindre veje, hvis primære funktion er at forbinde byer og landsbyer. De vil være sekundære veje med lavere klassificering end de vigtigste trafikale indfaldsveje i området.

4

HOVEDINDFALDSVEJE

Hovedindfaldsveje omfatter alle de vigtigste veje, der løber gennem de centrale byområder, hvor de i realiteten er adskilt fra andre by-aktiviteter. Visse hovedindfaldsveje kan være en statsvej. Hovedindfaldsveje kortlægges kun max 5 km uden for bygrænsen.

5

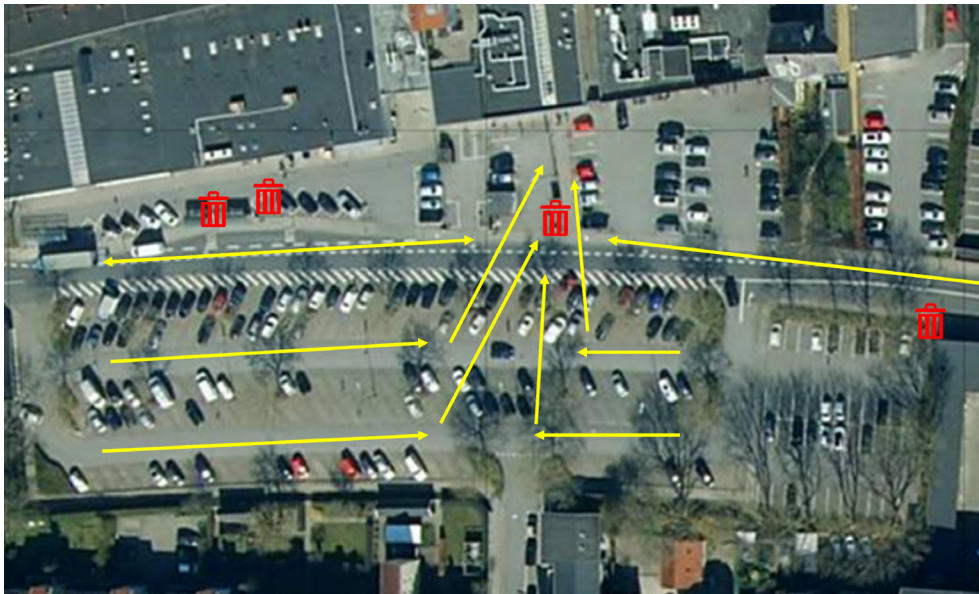
BUSSTATIONER

Busstationer omfatter en række trafikknudepunkter såsom bus- og togstationer og havne. Parkeringsområder ved knudepunkterne er også en del af denne lokalitetstype

VI LØSER OPGAVERNE MED

HDR OPTIMERINGS- KONCEPT FOR KRITISKE LOKALITETER

HDR Optimeringskoncept anvendes på såkaldte "kritiske lokaliteter", som er steder i det offentlige byrum, hvor henkastet affald er en særlig udfordring. Metoden er udviklet af Hold Danmark Rent og har til formål at bidrage med ny viden og nye vikler på, hvordan renholdelses-niveauet på den kritiske lokalitet kan optimeres, så den generelle oplevelse af stedet forbedres. Konceptet falder i 3 centrale delfaser:

Diagnose

Der gennemføres en indledende mini-analyse af den kritiske lokalitet, hvor blandt andet renholdelsesniveauet, facadeforpligtelsen og skraldespande kortlægges. De vigtigste trafikveje til og fra lokaliteten fastlægges også.

Forberedende arbejde

Før der tages nye metoder i brug for at optimere renholdelsesniveauet, skal der gennemføres et forberedende arbejde på lokaliteten – en hovedrengøring. Når lokaliteten hovedrengøres, så fjernes alt affald på hele området. Hvis det er nødvendigt, så ryddes der også op på lokaliteten.

Indsatsområder

HDR arbejder med 8 forskellige fokusområder, der på forskellig vis indgår i optimeringen af en kritisk lokalitet. F.eks. valg af tekniske løsninger, beplantning og affaldsløsningernes synlighed - herunder affaldsspandenes placering på lokaliteten.

I 2023 er der gennemført optimeringsprojekter i Køge, Ballerup og Roskilde Kommune.

Hvad har I fået ud af at anvende Optimeringsmetoden på jeres kritiske lokaliteter i kommunen?

”

For Køge Kommune har det fungeret rigtig fint at gøre brug af Hold Danmark Rent's optimeringsmetode på de kritiske lokaliteter.

Det har givet os mulighed for at se lokaliteterne på en ny måde og med et helt nyt datasæt. Optimeringsmetoden gav os nogle rigtig fine resultater og en god bund at arbejde videre fra. Og så var det for os supervigtigt, at få vores driftsmedarbejdere med ind i beslutningsrummet og med i planlægningen af optimeringen.

Henrik Lerdorf
Projektkonsulent i Køge Kommune

”

HOLD DANMARK RENT

Hold Danmark Rent (HDR) er en non-profit organisation, der arbejder for at nedbringe mængderne af henkastet affald på alle typer af arealer i Danmark.

HDR er et praktisk orienteret videnscenter og en netværksorganisation, der arbejder innovativ og udviklende sammen med kommuner, frivillige og virksomheder for et renere Danmark uden affald i naturen. Med særligt fokus på muligheder for tværgående samarbejde og borgerinddragelse tilstræbes altid den bedste løsning for alle gennem en god og konstruktiv personlig relation.

HDR tror ikke på løftede pegefingre. Kun med en positiv tilgang kan vi gøre problemet med henkastet affald til vores fælles ansvar og nå langt bedre resultater.

Rapporten er udarbejdet af analyseteamet hos HDR. Find os og læs mere på vores hjemmeside.

HOLD DANMARK RENT

Årsrapporten er udarbejdet af:

Hold Danmark Rent
Rødeledsvej 70
5700 Svendborg
CVR-nummer: 37297925

